

Een seculiere cultuur: zegen of vloek? Het cordon sanitaire rond God...

Forum Doorbraak, december 2024, langere versie (1359 woorden)

(zie onderaan verkorte versie, 915 woorden)

Onze maatschappij balanceert op een dunne koord tussen secularisme en openheid voor religie of spiritualiteit. Of godsdienstlessen nog wel op school thuishoren? Of de erkende godsdiensten wel subsidies moeten krijgen van de overheid? De levensbeschouwelijke 'uitzendingen door derden' op de VRT zijn in 2015 al afgeschaft, maar moeten de religieuze erediensten nu ook volgen? De discussie laait geregeld op: de meningen zijn soms heftig, de argumenten vaak oppervlakkig of schreeuwerig, maar de gevolgen zijn wel diepgaand. Want welk soort samenleving willen we eigenlijk zijn, en welk mensbeeld zit onder deze strijdende visies? Secularisme wil alle religie verwijderen uit de openbare sfeer: het hoort enkel in de kerk - moskee, synagoge, tempel... - of in de privé. Geloven wordt gereduceerd tot een particuliere hobby zoals kleiduifschieten of sigarenbandjes verzamelen. God wordt (nog) niet verboden, maar wel teruggedrongen tot een klein hoekje: 'waar Hij geen kwaad kan'.

Sommigen zouden liefst religie nog enkel in musea willen zien, als een relik uit een 'duister' verleden, al eeuwen overstegen door ons, oh zo verlichte geesten. Maar de realiteit is hardnekkiger: als we onze spirituele behoeften proberen te negeren of verdringen, komen ze altijd als een kurk terug boven floepen - als een 'popup' op ons beeldscherm. De mens blijkt 'ongeneeslijk religieus', eeuwig op zoek naar zingeving, de grote waaromvragen, 'het hogere', transcendent: iets om zichzelf te overstijgen. Als God buiten gegooid is, creëren we vlotjes 101 alternatieve vormen, allerlei halfgoden, op maat gemaakt, naar eigen beeld en gelijkenis, volgens eigen smaak en behoefte.

Seculiere mensen willen natuurlijk de uitwassen van religie en alle 'schadelijke bijgeloof' uitroeien: terecht, want ook de meest loyale gelovigen erkennen dat deze er waren of zijn! Maar uitwassen en fanatisme zijn eigen aan elke ideologie, ook de seculiere: het atheïstische communisme heeft véél meer bloed vergoten dan alle religies samen, was veel onderdrukkender dan de kerk ooit geweest is. Het is niet God die 'het grote gevaar' vormt, maar de mens - die God voor zijn kar spant! Niet religie op zich is een bedreiging voor een 'open maatschappij', maar misbruik hiervan door kleingeestige lieden. Precies de God van het christendom wordt als de ultieme Liefde voorgesteld, de Bevrijder en dé garantie voor naastenliefde en menselijkheid. Zullen we een humanere maatschappij krijgen als we Hem monddood maken, muilkorven, alle gods-dienst als verdacht stigmatiseren?

Het verwijderen van alle religieuze symbolen is geen religieus neutrale maatregel: het is de visie van de vrijzinnigheid, één van de kleinere levensbeschouwingen in ons land. Een minderheidsgroep heeft zijn slag thuis gehaald en bepaalt nu de spelregels: de overheid moet neutraal en pluralistisch zijn. De vraag is alleen hoe dit ingevuld wordt: moeten in de publieke sfeer nu alle religieuze referenties verwijderd worden, of moeten ze allemaal de vrijheid

krijgen? Secularisten kiezen voor optie één: zoals de *laïcité* in Frankrijk, waar sinds 1789 een vijandige sfeer hangt tussen kerk en staat. Maar de situatie in Engeland is spiritueel veel gezonder, want minder gespannen: kerk en staat zijn daar goede vrienden, en tegelijk is er godsdienstvrijheid voor alle andere. Ach, kan het ook zo?

Het argument 'scheiding van kerk en staat' wordt door seculiere denkers vaak onterecht gebruikt. Dat deze twee - als instituties! - elkaars grenzen moeten respecteren is in het belang van beide, maar de scheiding wordt uitgebreid naar een soort *cordon sanitaire* rond geloof in het algemeen. Een ongeschreven regel stelt dat het onfatsoenlijk en ongepast is om in het openbaar over God of Jezus te praten. 'Praten' wordt gelijkgesteld aan 'opdringen'. Zo gemakkelijk als een Amerikaanse president zegt 'God bless you', zo krijgen wij er kromme tenen van en is het absoluut 'not done' voor enige politicus.

Onze media doen al decennia hieraan mee. De weinige keren dat godsdienst, geloof en kerk in beeld komen, is het vooral negatief: schandalen worden breed uitgesmeerd. De kerk mag bekritiseerd worden, maar is dit nog in enige verhouding? De serie 'Godvergeten' had zeker haar plaats, maar, om kerk en geloof gebalanceerd in beeld te brengen, zouden er tien series moeten komen over de mooie en onbaatzuchtige dingen die priesters en gelovigen verwezenlijken aan sociaal werk en naastenliefde - binnen de kerken alleen al zijn er 76.000 vrijwilligers actief, goed voor 3,5 miljoen uren per jaar. Maar dat is niet cool of sensationeel genoeg: de kijkers smullen van schandalen en willen bloed zien, maar... moet de redactie hen dat daarom voorschotelen? De kerk afbreken is 'in', maar als iemand haar mooie en nobele kanten zou willen tonen, schermt men met 'scheiding van kerk en staat' en 'neutraliteit': het dogma van het secularisme.

Soms reageren redacteurs hierop dat onze maatschappij nu eenmaal steeds meer seculier wordt. Ja, maar wat is de kip of het ei? Geven media op neutrale manier weer wat in de maatschappij leeft, of creëren ze dit sfeertje? Godsdienst weren uit de openbare sfeer maakt het voor Jan modaal (die de media onkritisch over zich heen laat komen) tot een non-issue, een bijzaak, irrelevant. Dit voelt voor een gelovige aan als iets 'onrechtvaardigs': niet dat misbruiken niet aangeklaagd mogen worden, maar is God dan tegelijk 'guilty by association'? Zit Hij mee op de beklagdenbank, geboeid en reeds achter tralies? Reeds schuldig geacht nog vóór de rechtszaak begonnen is? De Schepper en Opperrechter in een kooi...? Hmm, wie acht zich eigenlijk bevoegd om zulk vonnis te vellen?

Door het systematisch weren van religie worden we collectief geestelijke analfabeten: we weten zelfs niet meer hoé we nog over onze existentiële vragen moeten praten: onze woordenschat is verkalkt, onze geestelijke zintuigen verdoofd wegens chronische inactiviteit. Als iemand uitroept 'Waarom leef ik eigenlijk?', wordt hij naar de psychiater verwezen, niet naar de pastoor.

Denken we wel diepgaand na over welk soort cultuur we willen creëren? Subsidies voor godsdiensten afschaffen of terugschroeven geeft een signaal: de geestelijke behoeften van de mens zijn niet wezenlijk. We kunnen hiermee op korte termijn geld besparen, maar op lange termijn véél meer geld uitgeven aan

het bestrijden van de uitwassen van een toenemend nihilisme: jongeren die steeds extremere kicks zoeken in nachtleven, disco's, rave party's, binge drinken, coma zuipen, nieuwe drugs, binge gamen, joyriden, seksspelletjes...

Het per se religievrij houden van de openbare ruimte heeft iets intolerants vanuit de vrijzinnigheid: omdat zij geen religieuze symbolen hebben, eisen ze dat alle anderen die ook verwijderen. Zij die in niets geloven, verliezen niets; de anderen duidelijk wel.

In bepaalde intellectuele milieus – ik vind de woorden 'links' of 'rechts' zeer inadequaar in deze context – is geloven 'not done', passé, incompatibel met een 'moderne' levensstijl. Hoe 'open' ze zichzelf ook achten, open voor godsdienst zijn ze in ieder geval niet. De zo hoog geroemde tolerantie is, zoals altijd, selectief. Sommigen noemen dit 'christianofobie': een soort allergie, irrationele overgevoeligheid tegenover alles wat christelijk is.

De scheiding van publiek en privé heeft natuurlijk enkele terechte aspecten, maar godsdienst heeft onmiskenbaar een sociale dimensie, een collectief-culturele expressie. Voor een christen zijn geloof en leven, gebed en maatschappelijke inzet niet te scheiden. Geloven is een 'teamsport', geen individuele sport.

Secularisme creëert tot slot een ongezonde taboesfeer: net zoals het vroeger 'onzindelijk' en ongepast was om in het openbaar over seks te praten, zo is dat nu met geloof. Er is uiteraard geen wettelijk verbod, maar de morele en sociale druk zijn erg hoog. Gelovigen moeten hun tong afbijten: wat voor hen érg belangrijk is en diepe vreugde geeft, is 'cultureel incorrect'. Over voetbal mag je honderduit praten, over Jezus – stichter van de grootste godsdienst ter wereld – niet. Vreemd, nietwaar?

Het heersende rationalisme – 'Ik geloof enkel wat ik begrijp' – , de nadruk op kritische zin en individuele autonomie zorgen voor een verschraling van de spiritualiteit en van de hele maatschappij. Deze cultuur is - zoals een gifgas in de lucht - toxisch voor geloof in God. Waarom christendom enkel in Europa achteruitgaat komt dus niet doordat wij slimmer zijn dan andere, maar omdat er zulke 'verzuurde' sfeer hangt: alsof een soort zure regen de bodem verarmd heeft. Het enige alternatief is: afglijden naar materialisme, consumentisme, hedonisme. Zingeving is 'passé' en te soft: we moeten onze ogen niet naar boven richten, maar naar beneden. Slechts een klein stapje verder is nihilisme en cynisme. Het enige wat telt is het 'hier en nu': mijn buik, mijn portemonnee en fun. Materieel zijn we rijker dan ooit, spiritueel armer dan ooit.

Een seculiere cultuur: zegen of vloek? Het cordon sanitaire rond God...

(verkorte versie) Forum Doorbraak (915 woorden)

in geredigeerde vorm gepubliceerd op 13-12-2024

Onze maatschappij balanceert op een dunne koord tussen secularisme en openheid voor religiositeit. Of godsdienstlessen nog wel op school thuishoren? Of de erkende godsdiensten wel overheidssubsidies moeten krijgen? Moeten de (allerlaatste) religieuze uitzendingen op de VRT helemaal afgeschaft worden? De gevolgen van deze keuzes zijn wel diepgaand: welk soort samenleving willen we eigenlijk zijn, en welk mensbeeld zit onder deze strijdende visies? Secularisme wil alle religie verwijderen uit de openbare sfeer: het hoort enkel 'in de kerk of in de privé'. Geloven wordt gereduceerd tot een particuliere hobby. God wordt (nog) niet verboden, maar wel teruggedrongen tot een klein hoekje: 'waar Hij geen kwaad kan'.

Sommigen zouden liefst religie nog enkel in musea willen zien, als een relik uit een 'onverlicht' verleden. Maar de realiteit is hardnekkiger: als we onze spirituele behoeften proberen te negeren, komen ze altijd als een kurk terug boven floepen. De mens blijkt 'ongeneeslijk religieus', eeuwig op zoek naar zingeving, de grote waaromvragen, iets om zichzelf te overstijgen. Als God buiten gegooid is, creëren we vlotjes allerlei halfgoden, op maat gemaakt, volgens eigen smaak en behoefte.

Dat de uitwassen van religie moeten bestreden worden is terecht. Maar uitwassen en fanatisme zijn eigen aan elke ideologie, ook de seculiere: het atheïstische communisme heeft véél meer bloedvergieten en onderdrukking gebracht dan alle religies samen. Het is niet God die 'het grote gevaar' vormt, maar de mens – die God voor zijn kar spant! Precies de God van het christendom wordt als de ultieme Liefde voorgesteld, dé garantie voor naastenliefde en menselijkheid. Zullen we een humanere maatschappij krijgen als we Hem muilkorven, alle gods-dienst als verdacht stigmatiseren?

Het verwijderen van alle religieuze symbolen is geen religieus neutrale maatregel: het is de visie van de vrijzinnigheid, één van de kleinere levensbeschouwingen in ons land. Een minderheidsgroep bepaalt nu de spelregels: de overheid moet neutraal en pluralistisch zijn. Maar moeten dan in de publieke sfeer alle religieuze referenties verwijderd worden, of moeten ze allemaal de vrijheid krijgen? Secularisten kiezen voor het Franse model van de laïcité waar een vijandige sfeer hangt tussen kerk en staat, terwijl deze in het Engelse model goede vrienden zijn: spiritueel veel gezonder, nietwaar?

Het argument 'scheiding van kerk en staat' wordt vaak onterecht gebruikt. Dat deze elkaars grenzen moeten respecteren is in het belang van beide, maar de scheiding wordt uitgebreid naar een soort *cordon sanitaire* rond geloof in het algemeen: het geldt als ongepast om in het openbaar over God of Jezus te praten. Zo gemakkelijk als een Amerikaanse president zegt 'God bless you', zo krijgen wij er kromme tenen van: geen enkele politicus zou dit durven.

Onze media doen al decennia hieraan mee. De weinige keren dat godsdienst, geloof en kerk in beeld komen, is het vooral negatief. Schandalen worden breed uitgesmeerd. De kerk mag bekritiseerd worden, maar is dit nog in enige verhouding? De serie 'Godvergeten' had zeker haar plaats, maar, om enige balans te brengen, zouden er tien series moeten komen over de onbaatzuchtige dingen die priesters en gelovigen verwezenlijken aan sociaal werk. De kerk afbreken is 'in', maar haar mooie, nobele kanten tonen, schendt de 'scheiding van kerk en staat'?? Secularisten willen een 'open maatschappij', maar niet voor God of geloof. De zo hoog geroemde tolerantie is selectief.

Mediamakers beweren op neutrale manier weer te geven wat in de maatschappij leeft, maar door – al decennia - godsdienst te weren, creëren ze precies een seculiere cultuur: voor Jan modaal (die de media onkritisch over zich heen laat komen) wordt geloof tot een non-issue, irrelevant. Dit voelt voor een gelovige aan als iets 'onrechtvaardigs'. God is namelijk 'guilty by association'. Zit Hij mee op de beklagdenbank? Reeds schuldig geacht nog vóór de rechtszaak begonnen is? De Schepper en Opperrechter geboeid in een kooi...?

Door het systematisch weren van religie worden we collectief geestelijke analfabeten: we weten zelfs niet meer hoé we nog over onze existentiële vragen moeten praten. Onze woordenschat is verkalkt, onze geestelijke zintuigen verdoofd wegens chronische inactiviteit. Als iemand uitroept 'Waarom leef ik eigenlijk?', wordt hij naar de psychiater verwezen, niet naar de pastoor.

Denken we wel diepgaand na over welk soort cultuur we willen creëren? Subsidies voor godsdiensten afschaffen of terugschroeven geeft een signaal: de geestelijke behoeften van de mens zijn niet wezenlijk. Op korte termijn kunnen we hiermee geld besparen, maar op lange termijn misschien véél meer geld uitgeven aan het bestrijden van de uitwassen van een toenemend nihilisme: jongeren die steeds extremere kicks zoeken in disco's, rave party's, coma zuipen, nieuwe drugs, binge gamen, joyriden, seksspelletjes...

Secularisme creëert tot slot een ongezonde taboesfeer: net zoals het vroeger 'onzindelijk' en ongepast was om in het openbaar over seks te praten, zo is dat nu met geloof. Gelovigen moeten hun tong afbijten: wat voor hen érg belangrijk is en diepe vreugde geeft, is 'cultureel incorrect'. Over voetbal mag je honderduit praten, over Jezus – stichter van de grootste godsdienst ter wereld - niet. Vreemd, nietwaar?

Het heersende rationalisme zorgt voor een vershraling van de spirituele atmosfeer. Deze cultuur is - zoals een gifwolk in de lucht - toxisch voor geloof in God. Vooral in het 'oude' Europa hangt een 'verzuurde' sfeer: alsof een soort zure regen de bodem verarmd heeft. Het enige alternatief is: afglijden naar materialisme, consumentisme, hedonisme. Zingeving is 'passé': we moeten onze ogen niet naar boven richten, maar naar beneden. Slechts een klein stapje verder is nihilisme en cynisme. Het enige wat telt is het 'hier en nu': mijn buik, mijn portemonnee en fun. Materieel zijn we rijker dan ooit, spiritueel armer dan ooit.